

דו"ח הוועדה להערכת איכות של התוכניות להוראת החינוך המיוחד

המכללה האקדמית לחינוך ע"ש דוד ילין

2022

תשפ"ב

תוכן עניינים

3	פרק 1 : רקע.....
4	פרק 2 : תהליכי העבודה של הוועדה.....
5	פרק 3 : הערכת האיכות של תוכנית הלימודים להוראת חינוך מיוחד במכללת דוד ילין.....
5	3.1 הנהלה ומבנה המכללה.....
5	3.2 סגל התוכנית.....
6	3.3 תוכנית הלימודים.....
8	3.4 הכשרה מעשית.....
9	3.5 סטודנטיות ובוגרות.....
10	3.6 תשתיות.....
11	3.7 מחקר.....
12	פרק 4 : סיכום והמלצות.....

פרק 1 : רקע

בהתאם להחלטתה להעריך את תוכניות הלימודים להכשרת עובדי הוראה בתחום החינוך מיוחד, מינתה המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג) את הוועדה להערכת איכות של התחום בהרכב הבא :

פרופ' טלי היימן, האוניברסיטה הפתוחה, יו"ר

פרופ' תומס גומפל, בית הספר לחינוך, האוניברסיטה העברית

פרופ' סיגל עדן, הפקולטה לחינוך אוניברסיטת בר אילן

ד"ר גלעדה אבישר, המכללה האקדמית בית ברל

ד"ר היידי פלביאן, בית הספר לחינוך, המכללה האקדמית אחוה

הגב' קרן חרושצ'וב ריכזה את עבודת הוועדה מטעם המועצה להשכלה גבוהה.

במסגרת עבודתה התבקשה הוועדה :

1. לבחון את דוחות ההערכה העצמית שהוגשו על ידי המוסדות המקיימים תוכניות לימודים להכשרת עובדי הוראה בתחום חינוך מיוחד ולקיים ביקורים במוסדות אלה.
2. להגיש למל"ג דו"ח פרטני עבור כל אחת מתוכניות הלימודים הכולל את ממצאי הוועדה והמלצותיה.
3. להגיש למל"ג דו"ח כללי הכולל הערות רוחביות בנוגע לתחום המוערך ולמקומו במערכת ההשכלה הגבוהה ובישראל בכלל.

תהליך ההערכה כולו התבצע בהתאם להנחיות המל"ג לכתיבת דו"ח הערכה עצמית במכללות לחינוך מפברואר 2022.

פרק 2 : תהליכי העבודה של הוועדה

בשל משבר הקורונה התקיימה חלק מעבודת הוועדה באופן מקוון. הוועדה התכנסה לראשונה ב- 20.3.2022. בישיבתה דנה הוועדה בנושאים עקרוניים הנוגעים למערכת ההשכלה הגבוהה בישראל, לפעילות הערכת האיכות בכלל ובמכללות האקדמיות לחינוך בפרט.

במסגרת פעילותה קיימה הוועדה ביקורים בכל המכללות האקדמיות לחינוך אשר מוסמכות להעניק תארים בתחום הוראת חינוך מיוחד. הביקורים התקיימו בין החודשים מאי 2022 וינואר 2023.

במהלך החודשים מאי עד יולי 2022, נערכו הביקורים במכללות הבאות: אורנים - המכללה האקדמית לחינוך, סמינר הקיבוצים - המכללה לחינוך לטכנולוגיה ולאומנויות, האקדמית גורדון - המכללה לחינוך, המכללה האקדמית אחוה, המרכז האקדמי לוינסקי וינגייט, המכללה האקדמית בית ברל, האקדמית חמדת, המכללה האקדמית הערבית לחינוך בישראל - חיפה, המכללה האקדמית לחינוך תלפיות, אלקאסמי - מכללה אקדמית לחינוך.

במהלך החודשים נובמבר עד ינואר 2023, נערכו הביקורים במכללות הבאות: המכללה לחינוך על שם קיי, המכללה האקדמית לחינוך גבעת וושינגטון, המכללה האקדמית לחינוך ע"ש דוד ילין, מכללת סכנין, מכללת ירושלים, המכללה האקדמית תל-חי - הקמפוס לחדשנות בחינוך ובהוראה בקצרין (לשעבר "המכללה האקדמית אוהלו בקצרין"), המכללה האקדמית הרצוג, מכללת שאנן - האקדמיה הדתית לחינוך, מכללת אמונה - אפרתה, אורות ישראל - מכללה אקדמית לחינוך.

במהלך הביקורים נפגשה הוועדה עם בעלי תפקידים בהנהלת המוסד, עם הנהלת התוכנית, עם הסגל, ועם סטודנטים ובוגרים.

בשל המספר הרב של המוסדות המקיימים תוכניות לימודים בתחום זה, התפצלה הוועדה לשני צוותים; כל צוות ביצע הערכת איכות בכעשרה מתוך עשרים המוסדות שבבדיקה. כמו כן, עבודת הוועדה התחלקה כך שבכל מוסד ביקרו בין שניים לארבעה חברי ועדה.

דו"ח זה עוסק בחוג לחינוך מיוחד במכללה האקדמית לחינוך ע"ש דוד ילין [בהמשך הדוח - מכללת דוד ילין]. ביקור הוועדה במכללה התקיים בתאריך 1.16.11.2022.

בביקור במכללה האקדמית לחינוך ע"ש דוד ילין, השתתפו מבין חברי הוועדה: פרופ' טלי היימן, פרופ' סיגל עדן וד"ר גלעד אבישר.

הוועדה מודה להנהלה הבכירה במוסד ולתוכנית לחינוך מיוחד על דו"ח ההערכה העצמית ועל קבלת הפנים והאירוח האדיב בעת יום הביקור של נציגי הוועדה במוסד.

¹ סדר היום של הביקור מצורף כנספח 1 לדו"ח זה.

פרק 3: הערכת האיכות של תוכנית הלימודים

להוראת חינוך מיוחד במכללת דוד ילין

דו"ח זה מתייחס למצב הקיים בעת ביקור הוועדה במוסד ואינו מתייחס לשינויים שחלו מאז. דו"ח זה מתעד את המסקנות אליהן הגיעה ועדת הערכת האיכות בהתבסס על המסמכים אשר נמסרו על ידי המוסד, מידע שהתווסף במהלך השיחות במוסד, דיונים והבחנות של הוועדה ומידע אשר זמין לוועדה.

3.1 הנהלה ומבנה המכללה

ראשיתו של המוסד ב"בית המדרש למורים העברי" שנוסד על ידי פרופ' דוד ילין בשנת 1913, לפני למעלה ממאה שנים. בעת היווסדו, היה זה המוסד הראשון להכשרת מורים שהלימודים בו התנהלו בשפה העברית. המוסד הוכר על ידי המל"ג כמוסד להשכלה גבוהה בשנה"ל 1978/9.

במכללה מתקיימים זה לצד זה שלושה מסלולים להכשרה בתחום החינוך המיוחד: לימודי תואר ראשון בחינוך מיוחד; לימודי תואר ראשון בחינוך מיוחד בחברה הערבית; לימודי תואר ראשון בחינוך מיוחד להכשרת מורים לתלמידים עם מוגבלויות מרובות (מלמ"מ); בנוסף, קיימת במכללה תוכנית לימודים לתואר שני בשילוב תלמידים עם ליקויי למידה ועם קשיי התנהגות וגם התמחות להסמכת גננות לחינוך מיוחד. התכניות הן ביטוי לדרישה מהשטח ונפתחו בהדרגה במענה לצורך שעלה ממסגרות החינוך.

בנושא התקצוב, נשיא המכללה ציין בשיחתו עם חברי הוועדה את השאיפה לעבור לתקצוב ות"ת.

במכללה ישנה התמחות במוגבלויות מרובות, במסלול חד חוגי בשילוב 2 חטיבות לבחירה: מדעים או ספרות ואומנות. במגזר היהודי ישנם גם מסלולים ללקויות למידה, קשיי התנהגות, אוטיזם.

המסלול של חינוך מיוחד מתנהל בערבית במזרח ירושלים והוא כולל את הגיך הרך וחינוך יסודי.

היות ויש נשירה של סטודנטים ומספר מועט של סטודנטים בחוג לחינוך מיוחד, ישנה בעיה להציע לסטודנטים מגוון של קורסי בחירה.

המלצות הכרחיות

- המכללה לבצע בדיקה מעמיקה של הסיבות לנשירה ולבנות תכנית עבודה להתמודדות עימן.
- על המכללה לבחון את התכניות השונות במסלולים לחינוך מיוחד, לאחד את המסלולים, ולהציע התמקדות או אשכול בתוך לימודי החינוך המיוחד, במקום מסלולים ייחודיים לכל לקות.

3.2 סגל התוכנית

במכללה קיים תהליך של אקדמיזציה כך שיותר ויותר מחברי סגל בעלי תואר שלישי. יש הבנה שקידום אקדמי מחייב פעילות אקדמית, עיסוק במחקר ופרסומים. מבחינת הסגל הליבתי - במסלול לחברה היהודית כלל חברי הסגל בעלי תואר שלישי, ובמסלול לחברה הערבית - מרבית המרצים בעלי תואר

שלישי. עוד עלה כי רוב רובו של הסגל הליבתי נמצא במעמד קבוע וכי כלל המד"פיות משמשות גם כמרצות.

בשיחה עם סגל המרצים עלה הצורך ליותר שיתופי פעולה בין המסלולים והמגזרים. למשל, רק במסלול להסבת אקדמאיים יש שיתוף פעולה בין המסלולים, היות ויש שילוב בין סטודנטים מהחברה יהודית וסטודנטים מהחברה הערבית. נקודה חשובה שעלתה בפני ועדת המעקב הינה כי במסלול לחברה הערבית המרצים ציינו שלא ידוע להם שעוברים על הסילבוסים שלהם. הסגל במסלול הערבי בונה בעצמו את הסילבוס ללא בקרת-על.

המלצות הכרחיות

- על המכללה לפתח תוכנית אסטרטגית במטרה לקדם שיתופי פעולה בין חברי הסגל מהחברה היהודית לחברי הסגל מהחברה הערבית.

3.3 תוכנית הלימודים

במכללה קיימים שלושה מסלולים עצמאיים: המסלול לחינוך מיוחד (בשלושה מסלולים גילאיים 0-6-21; על יסודי משלב), המסלול לחינוך מיוחד בחברה הערבית (יסודי בלבד), והמסלול להכשרת מורים לתלמידים עם מוגבלויות מרובות (מלמ"ם) (לגילאי 0-6 ולגילאי 6-21 ללא הפרדת גילאים בתוך המסלול).

תוכנית הלימודים לתואר ראשון בחינוך מיוחד כוללת קורסים עיוניים והתנסות במסגרות משלבות. משנה ב' התוכנית ממוקדת באשכולות של קורסי בחירה וחובה והמבנה הוא 3 קורסים בנושא לקויות, 2 קורסים הנוגעים לטיפול וקורס אחד בנושא התנהגות.

הקורסים הטכנולוגיים בתוכנית כוללים שילוב של מכשיר אייפד בהתנסות ושילוב טכנולוגיה בהתנסות. בשנה ג' הסטודנטיות מקימות מרכז למידה טכנולוגי.

תוכנית הלימודים לתואר ראשון בחינוך מיוחד בחברה הערבית: מיועדת בעיקר לסטודנטים ממזרח ירושלים. כלל הקורסים מתנהלים בשפה הערבית (בדומה ללימודים במסלול הגיל הרך בחברה הערבית במכללה). מסלול ההכשרה הינו ייחודי, מותאם לצרכי אוכלוסייה זו ובוגריו ממלאים תפקידים רבים ושונים במערכת החינוך של ירושלים המזרחית ובמקומות נוספים במדינה. הדגש בתוכנית הלימודים במסלול זה הוא על לימודי מוגבלות שכלית ולימודי דיסציפלינה (ערבית, מדעים ומתמטיקה) והכשרה לחינוך מיוחד משלב (כולל לימודי השפה העברית והשפה האנגלית).

השאלה באיזו שפה ללמוד וללמד עולה בקרב הסגל והנהלת המכללה בייחוד כשמדובר במוסד יהודי ובסטודנטים מהחברה הערבית שלומדים בתוכנית ייעודית. בשל ההתמודדות הקשה של הסטודנטים עם השפה העברית המכללה נותנת שעות רבות של אולפן, אך כמעט ואין חיבור לקורסים בעברית. כמו כן, בתוכנית נדרשת התאמה תרבותית וחברתית. יש להדגיש, שהסטודנטיות עצמן הציעו בשיחתן עם חברי הוועדה להוסיף קורסים בשפה העברית.

חשוב לציין, שהן הסגל והן הסטודנטים ציינו את חווית הלימוד במכללת דוד ילין כ"חוויה של שפיות" בנפרד ואפילו במנותק מההקשר החברתי, הפוליטי והתרבותי של מזרח ירושלים.

מבחינת חפיפה בין תוכניות הלימודים, נראה כי היא אינה קיימת בין מסלול זה לבין המסלול לחברה היהודית. אך מנגד, מתקיימים פרויקטים משותפים בין מסלול זה לבין מסלול המלמ"מ.

תוכנית הלימודים לתואר ראשון בחינוך מיוחד להכשרת מורים לתלמידים בעלי מוגבלויות מרובות (מלמ"מ): הסגל והסטודנטים מדווחים על תכנית יוקרתית וגאוות יחידה השוררת בה. התכנית מורכבת מקורסים בעלי אוריינטציה טיפולית.

אחד הנושאים המהותיים במכללה הוא שיתוף הפעולה בין המסלול לבין ההכשרה בשדה, בין העיוני לבין המעשי, בין הדיסציפלינה לבין מעשה ההוראה. שיתוף פעולה זה בא לידי ביטוי באופן בולט בתוכנית "אקדמיה-כיתה" של משרד החינוך. בנוסף, תוכנית זו הגבירה את שיתוף הפעולה בין המרצים לבין המד"פים.

שיתופי הפעולה בין שלושת המסלולים מועטים ובאים לידי ביטוי בעיקר בישיבות צוות משותפות פעמיים בשנה ובתיאום בין המרצים בתוך המסלול ובין המסלולים מבחינת הנושאים הנלמדים כדי למנוע חפיפה. ניכר אם כן מיעוט תיאום בין שלושת המסלולים, שהתפתחו היסטורית בנפרד זה מזה כדי להכשיר מורים לאוכלוסיות שונות, והוועדה ממליצה לבחון לעומק את הנושא ולהחליט על דרכי פעולה לשיתופי פעולה מובנים, אשר יועילו לכל המסלולים. למשל, כאשר נשאלו, חברי הסגל העלו הצעה לפתוח קורסי בחירה השותפים לכלל המסלולים במטרה להגביר את שיתוף הפעולה.

בשיחתן עם חברי הוועדה בנוגע לתכנית הלימודים, ביקשו הסטודנטיות להוסיף קורסים טכנולוגיים. עוד הן טענו, שישנם קורסי בחירה בעלי תוכן חיוני וחשוב להפכם לקורסי חובה – למשל, פסיכופתולוגיה. מבדיקת תכנית הלימודים, חברי הוועדה הבחינו במספר קורסי בחירה בשנה ב', כמו אוטיזם, לק"ש, ADHD, מוגבלות שכלית וכו'. אילו נושאי חובה שעל כל מורה בחנ"מ לדעת, ולדעת הוועדה יש להפכם לקורסי חובה. ראשת התכנית ציינה שבמתווה החדש לקויות הללו יוכנסו כקורסי חובה, החל מהשנה הבאה.

בנוסף נראה שישנה חפיפה בתכנים בין הקורסים "שילוב אייפד" ו"שילוב מחשב בהוראה", ובין הקורסים "פסיכולוגיה התפתחותית" מקוון ו"פסיכולוגיה התפתחותית" הנלמד פנים אל פנים.

בהיבט הטכנו-פדגוגי, נראה שאין אחדות בין המסלולים השונים. במסלול החנ"מ נלמדים שני קורסים בנושא (שילוב אייפדים, שילוב טכנולוגיה בהתנסות), במסלול הערבי נלמד קורס אחד ופרויקט (כלים טכנולוגיים ופרויקט משותף), במסלול המלמ"מ נלמדים שלושה קורסים (תת"ח, יישומי מחשב וטכנולוגיה מסייעת, משאבי למידה בסדנה). לא ברור מדוע ההבדלים, ומדוע לא מאגמים את המשאבים. דוגמה נוספת לחוסר האחדות בנושא בין המסלולים היא סדנת "מפנה", שנועדה לתמוך במסלול בנושא של שילוב טכנולוגיה בהוראה, וניתנת רק למסלול חנ"מ. לא ברור מדוע סדנה זו אינה תומכת במסלול הערבי ובמלמ"מ.

נקודה נוספת להתייחסות הינה פרשיות הלימוד, בהן עיקר המקורות הינו בעברית. יש חשיבות רבה לראייה בינלאומית של כל אחד מהנושאים, ועל כן חיוני להוסיף בכל קורס מקורות עדכניים באנגלית. בנוסף, בקורסים רבים יש עשרות מקורות רשות. מקור רשות אמור להוסיף מידע נוסף, וקרוב לוודאי שמרבית הסטודנטים אינם קוראים זאת. הוועדה ממליצה על בחינת המקורות והפחתתם בהתאם.

המלצות הכרחיות

- לבדוק מחדש את תכנית הלימודים ואת האפשרות לאחד את המסלולים למסלול אחד עם חטיבות או אשכולות וגם קורסי בחירה. יש להקפיד על הבחנה ברורה בין קורסי חובה וקורסי בחירה בכל מסלול.
- על המכללה לבצע בחינה מעמיקה של הסילבוסים בקורסים ולוודא שישנה הלימה בין הקורסים בשפה העברית ובשפה הערבית.
- על המכללה לבחון ולעדכן את תכנית הלימודים תוך התאמתה למתווה ודמני-ענבר.
- יש לבחון ולעדכן את פרשיות הלימוד בכל הקורסים תוך הקפדה על מקורות עדכניים בעברית ובאנגלית והפחתת מקורות הרשות וכן לוודא שאין חפיפה בין תכני הקורסים השונים.

המלצות רצויות

- יש לקיים מדי שנה מהלך של משוברים עם הסטודנטיות בנוגע לתכני הקורסים הנלמדים ובנוגע להתנסות.
- יש לפעול להאחדת הקורסים ואיגום משאבים בהיבט הטכנו-פדגוגי בין המסלולים השונים.
- על המכללה לפעול לעידוד וקידום שיתופי פעולה אקדמיים בין המסלולים השונים ברמת הסגל, הסטודנטים ותכנית הלימודים

3.4 הכשרה מעשית

במכללת דוד ילין קיימת מסורת של שימת דגש על ההתנסות. לכן, לטענת הנהלת המכללה מאז ומתמיד בוגרי המכללה הגיעו לשדה מוכנים יותר מאחרים.

תוכנית ההכשרה המעשית:

מסלול מלמ"מ	מסלול חינוך מיוחד ערבית	מסלול חינוך מיוחד עברית	
פרטני 1 ש' בשבוע	פרויקטים, סיורים, עבודה פרטנית (שילוב) + קבוצתית	חונכות פרטנית (שנתית) קליניקת קריאה (סמס' ב')	שנה א'
עבודה בקבוצה, עבודה דיפרנציאלית	שכלית מוגבלות, התפתחותית, לקויות, שמיעה בייס מיוחד, מוגבלויות מורכבות	שילוב והכלה (שילוב בב"ס רגיל), כיתות מקדמות -לקויות למידה או אוטיזם	שנה ב'

שנה ג'	ביה"ס כוללני- הפרעות התנהגות, ללקויות למידה, הפרעות נפשיות	מוגבלות התפתחותית אקדמיה-כיתה למידה	שכלית (בינוני), לקויות	אקדמיה-כיתה, הסטודנטים הם חלק מצוות ביה"ס
		במזרח ירושלים – כל הסטודנטים בבי"ס מיוחד אחד		

המד"פיות הצביעו בפני חברי הוועדה על כך ש"המורה המאמנת היא חלק בלתי נפרד ממהלך ההכשרה". עוד עלה כי נעשים מאמצים להגביר את שיתוף הפעולה בין השיעורים, בעיקר השיעורים הפדגוגים, לבין ההתנסות. נראה כי כל המד"פיות שהשתתפו בפגישה עם הוועדה משמשות גם כמרצות. גם הסטודנטיות ציינו שהקשר בין הקורס העיוני לבין ההתנסות תרם רבות כמו גם העובדה שרבות מן המד"פיות הינן גם מרצות.

כחלק מתוכנית ההכשרה המעשית, הסטודנטיות מכינות פורטפוליו על עבודתן כולל רפלקציה ומציגות את הרקע התיאורטי בשיקולי הדעת שלהן.

מבחינת ההכשרה המעשית, הסטודנטיות מתנסות במרכז סימולציה שקיים במכללה. הן דיווחו על לפחות התנסות אחת בסמסטר (פעמיים בשנה). לא ניתנת אפשרות לבחירת סוג ההתנסות המעשית, אך הסטודנטיות דיווחו שלרוב ניתן לשנות במידה ומבקשים זאת. הוועדה ממליצה לאפשר בחירה במידת האפשר בסוג המסגרת בה מתנסים.

המד"פיות דיווחו על קיום ישיבת מדריכים אחת לחודש, בה דנים בסטודנטים ועוזרים זה לזה. במידת הצורך, מפנים סטודנטים לסיוע.

המלצות רצויות

- על החוג לפעול להוספת אפשרות בחירה בסוג מסגרת ההתנסות

3.5 סטודנטיות ובוגרות

הסטודנטיות והבוגרות בשיחתן עם חברי הוועדה העידו על האווירה הנעימה במוסד ועל היחס המכיל והמקבל של המרצים. לצד זאת, הן ציינו את העומס בהשוואה למכללת אחרות בירושלים. אחת הבוגרות התייחסה לעומס מנקודת מבט אחרת ואמרה: "הלימודים בדוד ילין היו חוויה של למידה ברמה גבוהה... העומס הגדול בתקופת הלימודים הוכיח את עצמו כשהתחלתי לעבוד. הייתה לי תחושה ש'אני יודעת ואני יכולה'". סטודנטיות ובוגרות של מסלול המלמ"מ ציינו את האווירה המשפחתית ואת הפורום המשותף לסטודנטים ומרצים שנפגש פעמיים בשנה לליבון נושאים מקצועיים שונים.

במכללה לומדים כ- 500 סטודנטים עם צרכים מיוחדים (מתמודדי נפש, קשב, מוגבלויות פיזיות, מחלות כרוניות), המקבלים התאמות בהתאם לצרכיהם. הנושא השנה במכללה הוא שילוב והכלה של סטודנטים עם צרכים מיוחדים, בין היתר במטרה לפתח עמדות חיוביות מצד המרצים.

בדוח ההערכה העצמית דווחו נתוני נשירה גבוהים למדי: במסלול מלמ"מ – 21%; במסלול הערבי – 18.7%; ובמסלול חנ"מ – 24.9%. מדוח ההערכה העצמית הוועדה הסיקה כי עיקר הנשירה מתרחשת בין שנה א' לשנה ב'. לדברי המכללה, אחד ההסברים לכך מתייחס לכך שתוכנית הלימודים בדוד ילין תובענית בהשוואה למכללות אחרות בירושלים. עוד טענו, כי חלק מהסטודנטים נושרים בשל מצב סוציאקונומי והקמת משפחה. הוועדה ממליצה לבחון בצורה ממוסדת את הסיבות לנשירה, ולפתח תכניות סיוע למניעתה.

במכללה לא קיים מערך שיטתי של שמירה על קשר עם בוגרי התוכנית, מלבד במסלול המלמ"מ. הוועדה ממליצה לבנות מערך של קשרים שיטתיים ומתמשכים עם הבוגרים.

הוועדה הבחינה בפערים במספרי הסטודנטים במכללה בין דיווח המכללה בדוח ההערכה העצמית לבין הנתונים שהוצגו במהלך הביקור. הוועדה מבקשת להדגיש את החשיבות של הצגת נתונים מדויקים ועדכניים על מנת לאפשר הערכה ומתן חוות דעת מבוססת ומדויקת בהמשך.

המלצות הכרחיות

- על המכללה לבצע בחינה מעמיקה של הסיבות לנשירת סטודנטים ולפתח תכנית אסטרטגית להתמודדות עם התופעה.

המלצות רצויות

- בניית מערך מובנה של קשר עם הבוגרים

3.6 תשתיות

במכללה נמצאת ספריה גדולה ומרשימה וסיוע מצוין של יועץ. הספרים ומקורות המידע קיימים בשלוש שפות: עברית, אנגלית וערבית. מקורות המידע מגוונים, כאשר ישנה ספרייה ייעודית לתחום הגיל הרך. הסטודנטיות ציינו את הספרניות כמקצועיות ומסייעות, הנותנות יחס אישי.

לרשות הסטודנטיות בחוג לחינוך מיוחד עומדות גם שתי סדנאות: סדנה התומכת בשילוב טכנולוגיה בהוראה המכילה מחשבים ניידים ונייחים, אייפדים וציוד היקפי ומספקת סיוע בפיתוח מהלכי הוראה משלבי טכנולוגיות; וכן סדנה תומכת עבודה מעשית אשר מכילה עזרי הוראה, חומרי למידה מותאמים ומשחקים דידיקטיים וכן כלים וחומרים להפקת חומרי הוראה ולמידה מותאמים.

ישנה סדנה נפרדת עבור המסלול לחברה הערבית אשר מכילה גם היא ציוד וחומרי לימוד מותאמים, חומרי עזר ומשאבי למידה והוראה.

הוועדה הבחינה כי ההפרדה הפיזית בין הסדנה הכללית לסדנה לחברה הערבית מוסיפה לריחוק בין המסלולים ואינה מעודדת שיתופי פעולה.

המלצות רצויות

- יש לבחון אפשרות לאיחוד הסדנאות של המסלול לחברה הערבית והמסלול הכללי על מנת לעודד שיתופי פעולה בין המסלולים

3.7 מחקר

הנהלת המכללה דיווחה שהם מעודדים מחקר בקרב חברי הסגל באמצעות מתן תקציב מרשות המחקר (כ 4,000 ₪ לשנה) המותנה בפרסום שפיט, כמו גם מתן שירותים סטטיסטיים, עריכה וכו'. התקציב מיועד גם למימון השתתפות בכנסים. בנוסף, כ-20 מחברי הסגל משתתפים בתכנית חממה של מכון מופת, המשלבת בין התיאוריה למעשה ומכוונת גם למחקרי פעולה.

ראש תוכנית המלמ"מ המכהנת, עוסקת גם במחקר, ובעקבות זאת מתקיימת בקרב הסגל אווירה כללית של חקר. במוסד קיימת רשות מחקר, שבין עיסוקיה עידוד הפעילות המחקרית ומתן שירותים לחוקרים כמו למשל סיוע בסטטיסטיקה ועוד.

עיקר המחקר במכללה הוא בנושא חקר תחום הדעת והוראתו ובחקר מעשה ההוראה. כמו כן, המכללה מקיימת מחקר מלווה על הטמעת מתווה ודמני-ענבר, המתמקד בעיקר בשילוב בין הקורסים העיוניים לבין ההכשרה.

עוד הודגש בפני הוועדה, שההשתתפות בכנסים בינלאומיים הינה חלק מהדרישות לקידום בדרגה.

על אף כל ההדגשים בהיבט המחקרי, מרבית חברי הסגל אינם חוקרים וממעטים לפרסם בכתבי עת שפיטים. משיחות עם ההנהלה והסגל הליבתי, נראה שמקור הקושי לפעילות מחקרית שוטפת הוא היקף המשרה של חברי הסגל. יש לציין, שבדוח שהוגש לא הובאה טבלה המפרטת את מספר הפרסומים ב-3 השנים האחרונות בחלוקה לחברי הסגל.

המלצות הכרחיות

- על המכללה לפעול באופן מוסדי לעידוד הסגל לעיסוק במחקר ובעיקר לפרסום בכתבי עת שפיטים.

פרק 4 : סיכום והמלצות

הסוגיות המרכזיות שעלו בדיון משותף מאורגנות ומוצגות לפי נקודות חוזק ונקודות לחיזוק.

נקודות חוזק :

- ניכרת מקצועיות בהיבטים השונים
- סגל ליבתי רובם ככולם בעלי תואר שלישי, והמכללה מעודדת למחקר.
- ניכרת גאווה יחידה הן של הסטודנטים והן של חברי הסגל.
- ישנו שיתוף פעולה בין המרצים למדריכים
- יחס אישי לסטודנטים
- קשר טוב בין הקורסים התיאורטיים להתנסות המעשית המתחילה כבר שנה א
- זמינות משאבים בסדנה ובספריה.

נקודות לחיזוק:

- מיעוט התיאום בין שלושת המסלולים
- בחינה מחודשת של קורסי הבחירה, אשר חלקם חשובים שיהיו כחובה, ובדיקת חפיפות בין תכנים בקורסים השונים.
- האחדת הקורסים ואיגום משאבים בהיבט הטכנו-פדגוגי בין המסלולים השונים.
- למרות מאמצי המכללה, עדיין יש פער וקושי בחיבור בין החברה הערבית ליהודית. בעיה קשה של שפה, שעלתה הן ע"י הסגל והן ע"י הסטודנטים.
- בדיקת הסילבוסים ועדכונם.
- יצירת מנגנון מעקב מסודר אחר הבוגרים ופעולות יזומות ליצירת קשר.
- בחינה מעמיקה של הסיבות לנשירת סטודנטים ופיתוח תכניות סיוע למניעתה.
- חיזוק העידוד למחקר ופרסום בכתבי עת שפטיים.

המלצות הכרחיות

- על המכללה לבצע בדיקה מעמיקה של הסיבות לנשירה ולבנות תכנית עבודה להתמודדות עימן.
- על המכללה לבחון את התכניות השונות במסלולים לחינוך מיוחד, לאחד את המסלולים, ולהציע התמקדות או אשכול בתוך לימודי החינוך המיוחד, במקום מסלולים ייחודיים לכל לקות.
- על המכללה לפתח תוכנית אסטרטגית במטרה לקדם שיתופי פעולה בין חברי הסגל מהחברה היהודית לחברי הסגל מהחברה הערבית.
- לבדוק מחדש את תכנית הלימודים ואת האפשרות לאחד את המסלולים למסלול אחד עם חטיבות או אשכולות וגם קורסי בחירה. יש להקפיד על הבחנה ברורה בין קורסי חובה וקורסי בחירה בכל מסלול.

- על המכללה לבצע בחינה מעמיקה של הסילבוסים בקורסים ולוודא שישנה הלימה בין הקורסים בשפה העברית ובשפה הערבית.
- על המכללה לבחון ולעדכן את תכנית הלימודים תוך התאמתה למתווה ודמני-ענבר.
- יש לבחון ולעדכן את פרשיות הלימוד בכל הקורסים תוך הקפדה על מקורות עדכניים בעברית ובאנגלית והפחתת מקורות הרשות וכן לוודא שאין חפיפה בין תכני הקורסים השונים.
- על המכללה לפעול באופן מוסדי לעידוד הסגל לעיסוק במחקר ובעיקר לפרסום בכתבי עת שפטים.

המלצות רצויות

- יש לקיים מדי שנה מהלך של משובים עם הסטודנטיות בנוגע לתכני הקורסים הנלמדים ובנוגע להתנסות.
- יש לפעול להאחדת הקורסים ואיגום משאבים בהיבט הטכנו-פדגוגי בין המסלולים השונים.
- על המכללה לפעול לעידוד וקידום שיתופי פעולה אקדמיים בין המסלולים השונים ברמת הסגל, הסטודנטים ותכנית הלימודים
- על החוג לפעול להוספת אפשרות בחירה בסוג מסגרת ההתנסות
- בניית מערך מובנה של קשר עם הבוגרים
- יש לבחון אפשרות לאיחוד הסדנאות של המסלול לחברה הערבית והמסלול הכללי על מנת לעודד שיתופי פעולה בין המסלולים

חתימות:

ד"ר גלעד אבישר

פרופ' טלי הימן

פרופ' סיגל עדן

נספח 1 – סדר יום ביקור הוועדה

שעות	הגורם עמו נפגשים	שמות המשתתפים
10:10-9:30	מפגש פתיחה : הנהלת המוסד (ללא ראש החוג)	פרופסור יוסף פרוסט, נשיא המכללה פרופסור חוה גיא, רקטור
10:50-10:10	ראשי המסלולים	ד"ר מיכל ניסים – ראש מסלול ח"מ לתלמידים עם מוגבלויות מרובות (מלמ"ם) ד"ר דנה שהם קוגלמס-ראש מסלול חינוך מיוחד ד"ר יאסר סנדוקה – ראש מסלול חינוך מיוחד בחברה הערבית
11:00-10:50	הפסקה	
11:45-11:00	סגל ליבתי המלמד בתכנית	מלמ"ם - ד"ר אורלי עידו וד"ר קארן גולדמן ח"מ - ד"ר לימור קולן, ד"ר נורית ליבוביץ, ד"ר חגית ענבר פירסט ח"מ בחברה הערבית- ד"ר חנסאא דיאב, ד"ר דיאנא דעבול, ד"ר יחיא חיג'אזי
12:30-11:45	מדריכים פדגוגיים	מלמ"ם - לילי ורטהיימר ודינה וייס ח"מ - ד"ר מיכל לוי, ד"ר מורן פרחי, גליה בן חור ח"מ בחברה הערבית - ד"ר רולא בדארנה, ד"ר פאטמה עליאן, ד"ר הלן קאקונדה, חוסאם ותד ונידאל הריש
13:00-12:30	ארוחת צהריים	פגישה סגורה של הוועדה
13:30-13:00	סיום בספרייה ובסדנת משאבי למידה לחינוך מיוחד	ספרייה – אילת נבון, מנהלת הספרייה סדנת משאבי למידה לח"מ- אילנית כהן, מנהלת הסדנאות ורכזת הסדנה לח"מ
14:00-13:30	סטודנטים וסטודנטיות	מלמ"ם - טל לנקרי ורינת טורצקי ח"מ - ברכה אוריאן, ורד מרלל, תאנה אהרונובסקי וגילי פלד ח"מ בחברה הערבית -מרים עליאן, גייהאן שקיראת, רוזאלין בזאזו
14:30-14:00	בוגרים ובוגרות	מלמ"ם – מיכל טורצקי ונוי סבן ח"מ - אבישג מלכה, איה בן ציון, ענבר זינגר וויקטוריה מדמון

<p>ח"מ בחברה הערבית - מוחמד קבאני, אנואר משאהרה, יוסף חמאמרה</p>		
	<p>הפסקה</p>	<p>15:00-14:30</p>
<p>פרופסור יוסף פרוסט, נשיא המכללה פרופסור חוה גיא, רקטור, פרופ' ירון להבי, ד"ר הדס גרונר</p>	<p>מפגש סיכום : הנהלת המוסד והתכנית</p>	<p>15:30-15:00</p>